

25.2.2003

241/4/01

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Ilkka Rautio

Esittelijä: Oikeusasiamiehensihteeri Harri Sintonen

VANGIN SAIRAUDEN HOIDON LAIMINLYÖNTI

1

KANTELU

A arvostelee 14.1.2001 eduskunnan oikeusasiamiehelle osoittamassaan kantelukirjoituksessa Turun keskusvankilan lääkärin ja Turun kaupunginsairaalan menettelyä sairautensa hoidossa.

A:n mukaan hänelle oli varattu aika peräpukamatoimenpiteeseen Kymenlaakson keskussairaalaan. Hänet oli kuitenkin siirretty Turun keskusvankilaan, jossa hänelle oli kirjoitettu lähete Turun kaupunginsairaalaan. Kaupunginsairaalan vastaukseen oli kirjattu viittaus hänen hemoglobiiniarvoonsa ja merkintä "toimenpide vasta vapautumisen jälkeen". A pyytää oikeusasiamiestä tutkimaan, ovatko virkamiehet tehneet virkavirheen jättäessään hänet hoitamatta hänen ollessaan vankilassa.

2

SELVITYS

3

RATKAISU

3.1

Tapahtumat

Saadun selvityksen mukaan A:lle oli Konnunsuon keskusvankilassa 9.9.1999 päivätyn läheteen perusteella varattu toimenpideaika 4.5.2000 Kymenlaakson keskussairaalaan. Alkuvuodesta 2000 tapahtuneen Turun keskusvankilaan siirron jälkeen uusi lähete annettiin 4.5.2000 Turun kaupunginsairaalaan. Sairaalan osastonlääkäri B merkitsi läheteeseen toimenpiteen suoritettavaksi vapautumisen jälkeen. Vapautumisen oli tuolloin arvioitu tapahtuvan toukuussa 2001.

Selvityksessään osastonlääkäri B toteaa, että potilaan hemoglobiinin perusteella ei voinut olla kyse suuresta verenvuodosta ja koska kyseessä oli nuori potilas, riski peräsuolen pahanlaatuisen kasvaimen on hyvin pieni. B:n mukaan jonotusaika tähän toimenpiteeseen on Turun kaupungin kirurgisessa sairaalassa 10 - 12 kuukauden luokkaa eikä A:n ollut mahdollista päästä hoitoon vankeusrangaistuksensa aikana. B:n mukaan potilaan ohjaaminen vapautumisen jälkeen oikeaan hoitopaikkaan jäi vankilan lääkärin vastuulle.

Terveysturvakeskus katsoo lausunnossaan, että A:n peräpukamien hoitoajankohtaa ei määritelty asianmukaisesti. Hoidon kiireellisyys olisi tullut arvioida ja määrittää yksinomaan sairauden perusteella. Toimenpiteen siirtämisestä on ollut A:lle seurauksena päivittäistä haittaa ja vaivaa, mutta pukamien hoitamattomuus ei lisää esimerkiksi syövän vaaraa. Lausunnon mukaan on kuitenkin huomattava, että verenvuodon muita, vakavampia syitä ei ollut asianmukaisella tutkimuksella poissuljettu.

Vankeinhoitolaitoksen ylilääkäri C viittaa lausunnossaan Turun keskusvankilan ylilääkäri D:n 25.5.2001 päivätyyn lisäselvitykseen, jonka mukaan A ei kuluneen vuoden aikana ollut lainkaan valittanut pukamaongelmistaan. Lisäselvityksen mukaan toimenpiteen Turussa peruuntua A:ta oli kehoitettu ottamaan yhteyttä Kymenlaakson keskussairaalaan. Ylilääkäri C:n lausunnon mukaan A ei ollut kevään 2000 jälkeen hakeutunut vankilan poliklinikalle pukamavaivan tai peräaukon verenvuodon vuoksi taikka uusien, anemiaan tai vakavampaan suolistosairauteen viittaavien oireiden takia, joten ei ole ilmennyt mitään uutta syytä tähyystykseen. C:n mukaan ei ole myöskään ilmennyt, että A itse olisi pyytänyt Turun keskusvankilan poliklinikalla, että hänet tulisi lähettää pukamahoitoon Kymenlaakson keskussairaalaan taikka että hänen vaivansa olisivat olleet Turun kaupunginsairaalaan saadun vastauksen jälkeen sen laatuista, että D:n olisi tullut sitä A:lle ehdottaa. C:n mukaan D:llä on ollut täysi syy uskoa kaupunginsairaalan kirurgin arvioon siitä, että toimenpide voidaan suorittaa A:n vapautumisen jälkeen. C katsoo, että A:n peräpukamadiagnoosi on ollut ilmeinen ja ettei mitään sellaista ole tullut esiin, mikä olisi edellyttänyt vankilan ylilääkäriltä lisätutkimuksia taikka toimenpiteen suorittamista kotipaikan mukaisessa sairaalassa ennen A:n vapautumista.

3.2

Oikeudellinen arviointi

3.2.1

Oikeusohjeet

Rangaistusten täytäntöönpanosta annetun lain 2 luvun 8 §:n 2 momentin mukaan sairasta tai vammautunutta vankia on asianmukaisesti hoidettava ja kuntoutettava.

Vankeinhoitoasetuksen 40 §:n 1 momentin mukaan vangille on järjestettävä asianmukainen terveydenhoito, sairaanhoito ja kuntoutus. Rikosseuraamusvirasto antaa ohjeet lääkärin ja sairaanhoitajan säännöllisistä vastaanottoajoista, terveydentilan tarkastuksesta vangin saavuttua rangaistuslaitokseen sekä muun terveydenhuollon järjestämisestä rangaistuslaitoksessa. Saman pykälän 2 momentin mukaan muun terveydenhuollon järjestämisestä on voimassa, mitä terve ydenhuollosta yleensä säädetään.

Vankeinhoitoasetuksen 42 §:n 2 momentin mukaan jollei sairasta tai vammautunutta vankia voida asianmukaisesti hoitaa tai tutkia rangaistuslaitoksessa, hänet on sitä varten siirrettävä tarpeellisen valvonnan alaisena laitoksen ulkopuolelle.

Potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain 3 §:n mukaan jokaisella Suomessa pysyvästi asuvalla henkilöllä on oikeus ilman syrjintää hänen terveydentilansa edellyttämään terve yden- ja sairaanhoitoon niiden voimavarojen rajoissa, jotka ovat kulloinkin terveydenhuollon käytettä vissä. Saman pykälän mukaan potilaalla on oikeus laadultaan hyvään terveyden- ja sairaanhoitoon. Potilaslain 4 §:n mukaan jos henkilölle ei voida heti antaa terveydenhuollon ammattihenkilön tarpeelliseksi katsomaa hoitoa, hänet on terveydentilasta riippuen joko ohjattava odotta maan hoitoon pääsyä tai ohjattava taikka

toimitettava hoitoon muualle, jossa hoitoa voidaan antaa. Jos hän joutuu odottamaan hoitoon pääsyä, hänelle on ilmoitettava viivytyksen syy ja sen arvioitu kesto.

3.2.2

Turun keskusvankilan ylilääkärin menettely

Saadun selvityksen perusteella A:n hoidon tarve oli todettu jo syyskuussa 1999 lääkärin tutkimuksessa. Ylilääkäri D:n tiedossa on helmikuussa 2000 ollut A:n Kymenlaakson sairaalaan varattu toimenpideaika. Hän on kuitenkin vasta saman vuoden toukokuussa tehnyt lähetteen samaan toimenpiteeseen Turussa. Saatuaan vastauksen kaupunginsairaalaan D on kehottanut A:ta ottamaan yhteyttä asuinpaikkansa sairaanhoitopiiriin sairaalaan toimenpiteen suorittamiseksi keväällä 2001 tapahtuvaksi arvioidun vapautumisen jälkeen.

Vankien terveydenhuollon kehittämistä pohtinut työryhmä toteaa raportissaan (Rikosseuraamusviraston monisteita 1/2003) muun muassa seuraavaa: "Vankiloiden terveydenhuollon pääperiaatteena on järjestää vankiloiden olot sellaisiksi, ettei vangin terveydelle aiheudu haittaa vankilassa olosta. Vangilla on oltava tosiasiallinen mahdollisuus terveytensä edistämiseen, sairauksien ehkäisyyn ja riittäviin terveydenhuollon palveluihin."

Käsitykseni mukaan A:n tapauksessa hänen asianmukainen hoitonsa on viivästynyt vankilassa olon vuoksi. Terveydenhuollon oikeusturvakeskuksen lausunnon mukaan kyseessä olevan toimenpiteen viivästyminen voi joissakin tapauksissa johtaa suunniteltua laajemman leikkauksen tarpeeseen. Viivästyminen olisi voitu välttää esimerkiksi sillä, että ylilääkäri D olisi sairaalan vastauksen saatuaan selvittänyt mahdollisuudet lähettää A hoitoon johonkin muuhun terveydenhuollon yksikköön kuin Turun kaupunginsairaalaan. A:lle suunniteltu toimenpide (Barronin ligatuura) on varsin yleinen ja monissa terveyskeskuksissakin suoritettava päiväkirurginen toimenpide.

Menettelyn moitittavuutta arvioidessani olen kuitenkin ottanut huomioon, ettei A:n kohdalla ollut ilmennyt uusia tai vaikeutuneita oireita, joiden perusteella tilannetta olisi tullut Turun keskusvankilassa olon aikana arvioida uudelleen.

3.2.3

Turun kaupunginsairaalan osastonlääkärin menettely

Saadun selvityksen mukaan osastonlääkäri B arvioi A:n hoidon kiireellisyyttä vankilasta saadun lähetteen perusteella. Potilaan hemoglobiiniarvon ja hänen ikänsä huomioon ottaen riski pahanlaatuisen kasvaimen olemassa oloon oli B:n arvion mukaan vähäinen.

A:n hoito olisi sairaalan jonotilanteesta saadun selvityksenkin perusteella ehditty toteuttaa hänen vankeusaikanaan myös Turun kaupunginsairaalaan. Käsitykseni mukaan osastonlääkäri B:n ei olisi tullut tyytyä palauttamaan lähetettä merkinnällä "toimenpide vapautumisen jälkeen" vaan ottaa yhteyttä vankilan lääkäriin siitä sopimiseksi, asetetaanko A sairaalan toimenpidejonoon vai järjestääkö vankila toimenpiteen hankkimalla sen muusta hoitoyksiköstä.

3.3

Toimenpiteet

Saatan edellä kohdassa 3.2.2. todetun käsitykseni ylilääkäri D:n menettelystä hänen tietoonsa ja kohdassa 3.2.3 todetun käsitykseni osastonlääkäri B:n menettelystä hänen tietoonsa. Tässä tarkoituksessa lähetän heille jäljennöksen tästä päätöksestäni.

Lähetän jäljennöksen tästä päätöksestä tiedoksi myös Rikosseuraamusvirastolle ja Terve ydenhuollon oikeusturvakeskukselle sekä Turun kaupungin kirurgisen sairaalan apulaisylilää kārille.

Kantelukirjoituksen liitteet palautetaan oheisena.